

kan, dat Johannes op Patmos, bij het zien van „den Christus in heerlijkheid” als dood aan zijn voeten viel. ³¹⁾

Nu valt deze schepping, waarin dit heerlijke Gods schitteren moet, in twee deelen uiteen. In den beginne schiep God niet enkel de aarde, maar eerst zelfs den hemel. In die sfeer des hemels nu is deze Heerlijkheid aanstonds gereed en voleind; maar niet alzoo op aarde. De kosmos, waartoe wij behooren, begint met van een lagere orde te zijn, is bestemd een proces van ontwikkeling te doorloopen, en kan eerst aan het einde van dit proces de haar toegemeten creatuurlijke Heerlijkheid bereiken. En toen nu dit proces der verheerlijking, in stede van aanstonds door te gaan, reeds in het paradijs door de zonde gestoord wierd, zijn de doornen en distelen gekomen; is deze aarde, in stede van aanstonds te winnen in glans en schoonheid, zelfs nog gezonken beneden het niveau, dat ze oorspronkelijk bezat; en begon het Onoogelijke, het Leelijke en zelfs het Duivelsche en Afgrijselijke zich als een macht te openbaren, zoo in haar geestelijk als stoffelijk bestaan. ³²⁾ In den mensch, in wien zich haar idée zoowel als haar vormenweelde concentreert, kwam dit het sterkst uit; en naast den mensch, die u door schoonheid van ziel of schoonheid van lichaam boeit, staat thans een ander exemplaar, dat u door een afschuwelijke ziel of afzichtelijke gelaatsuitdrukking afstoot. ³³⁾ En daarom, als de *καθάρσις* der Goddelijke gratie weer verschoonend op deze sfeer der schepping zal inwerken, dan moet de actuositeit der genade zich wel principieel op de menschelijke natuur richten. Dit is dan ook geschied in de Vleeschwording. God zelf liet in den Man van smarten zijn *θειότης* door 'smenschen schuld omsluieren en door 'smenschen gezonken natuur omhullen. Maar daarna is het dan ook Immanuel, in wien onze menschelijke natuur uit het diepste der versmading opklimt tot de schoonste harmonie der Heerlijkheid. Christus in het heiligdom daarboven, in den staat zijner Heerlijkheid, en niet Maria, is de canon en het ideaal aller schoonheid. „Gij”, zoo roept de bruid der kerk haar Bruidegom tegen, „zijt veel schooner dan de menschenkinderen!” En de profetie spelt: „Uwe oogen zullen den Koning zien in zijne schoonheid!” ³⁴⁾

Doel van deze schepping der heerlijkheid is niet uitsluitend genieting aan het schepsel te bereiden, maar in de eerste plaats Gods welgevallen te dienen. Hij heeft alle dingen, ook deze Heerlijkheid, geschapen om Zichzelfs wil. ³⁵⁾ Hij is het